

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ШІСТЬ ПЕРІОДІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Ждан В.М., Бобирьов В.М., Скрипник І.М.

Особливої актуальності проблема підготовки зубних лікарів постала у Росії в ХІХ ст. Незважаючи на значну поширеність серед населення (до 80%) захворювань зубів і тканин пародонта, зуболікарська допомога хворим не надавалася через відсутність кадрів, оскільки їх підготовка не проводилась ні в Росії (до 1881 р.), ні в Україні (до 1900 р.).

Проаналізувавши і узагальнивши результати власних спостережень і своїх колег, М.В. Скліфосовський у виступі на VI з'їзді природознавців і лікарів обґрунтував пропозицію про необхідність підготовки зубних лікарів з вищою медичною освітою на медичних факультетах університетів. Це стало підґрунтям для введення приват-доцентури на кафедрах хірургічних хвороб медичних факультетів Петербурзького і Московського університетів та Військово-медичної академії.

Після першої світової війни у зв'язку зі значним збільшенням кількості поранених і хворих із ураженнями органів порожнини рота і щелепно-лицевої ділянки, питання про підготовку кваліфікованих лікарських кадрів стоматологів почало набувати особливої актуальності.

У харківських і київських медичних і зуболікарських колах тих років вважали, що кваліфіковану і спеціалізовану стоматологічну допомогу населенню України зможуть надати тільки лікарі, які обрали професію стоматолога з самого початку, з перших кроків навчання на стоматологічних факультетах медичних інститутів або у медичних стоматологічних інститутах з 4-річним терміном навчання. Після розробки навчального плану, програм і їх обґрунтування з медичної та економічної точки зору, обговорення і схвалення на засіданні медичної і зуболікарської громадськості м. Харкова ці матеріали були представлені на розгляд в Укрголовпрофос.

30 вересня 1921 р. колегія Укрголовпрофосу прийняла рекомендації про створення одонтологічного факультету у складі Харківської медичної академії та проведення відповідних організаційних заходів.

8 листопада 1921 р. на засіданні малої колегії Укрголовпрофосу було прийняте рішення про перетворення Харківської медичної академії у медичний інститут із двома факультетами: медичним і одонтологічним. Цим історичним рішенням був закладений фундамент вищої стоматологічної освіти в Україні, а стоматологія визнана невід'ємною галуззю клінічної медицини.

Здійснилась мрія видатних вітчизняних хірургів М.І. Пирогова, М.В. Скліфосовського, М.Б. Фабриканта, а також ентузіастів зуболікарської справи Ю.М. Гофунга, П.Г. Даузе, О.О. Лімберга, О.І. Євдокімова та інших про визнання одонтології рівноправним розділом вищої медичної освіти та галуззю клінічної медицини.

Права одонтологічного факультету успадкував із 1931 р. Харківський стоматологічний інститут, з 1967 р. – Полтавський медичний стоматологічний

інститут, а з 1994-го — Українська медична стоматологічна академія.

У своєму становленні та розвитку Українська медична стоматологічна академія пройшла тернистий шлях, який умовно можна поділити на шість періодів: перший – з моменту організації одонтологічного факультету при Харківській медичній академії (1921-1931); другий – з моменту перетворення факультету в самостійний Харківський стоматологічний інститут (1931-1941); третій – період евакуації у м. Фрунзе (Киргизька РСР) і його функціонування як факультету Киргизького медінституту (1941-1944); четвертий – реевакуація у м. Харків після його звільнення від німецько-фашистських загарбників, відновлення баз підготовки кадрів і подальший розвиток наукових досліджень (1944-1967); п'ятий – переведення у м. Полтаву і перетворення його у Полтавський медичний стоматологічний інститут (1968-1993); шостий – з 1994 р., від перетворення інституту в Українську медичну стоматологічну академію.

Перший період (1921-1931)

У вересні 1921 р. на першому курсі одонтологічного факультету Харківської медичної академії розпочали навчання 250 осіб із середньою освітою, які склали вступні іспити. На другий курс були зараховані 169 слухачів, котрі перейшли на 2 курс зуболікарської школи і у період літніх канікул прорудіювали скорочений курс медико-біологічних дисциплін.

Відкриття одонтологічного факультету – підсумок багаторічної боротьби за створення самостійної системи підготовки лікарів-стоматологів, у якій провідна роль належить українській медичній і зуболікарській громадськості. Створення одонтологічного факультету знайшло підтримку серед багатьох спеціалістів як в Україні, так і за її межами.

Відкриття одонтологічного факультету саме в Харкові пов'язане з необхідністю надання спеціалізованої допомоги учасникам громадянської війни, які дістали поранення щелепно-лицевої ділянки і перебували на лікуванні у шпиталях України, що підтверджується і тим, що на факультеті з початку його створення і до 1929 р. курс хірургічної стоматології викладали на двох кафедрах: на кафедрі хірургії голови і обличчя (завідувач – професор М.Б. Фабрикант) і на кафедрі оперативної одонтології (завідувач – професор І.Г. Гайзенберг). Крім того, харківські одонтологи відрізнялись великою наполегливістю в реалізації резолюцій і побажань, які протягом 25 років вносилися на всіх зуболікарських з'їздах і нарадах: увести зуболікарську освіту у стіни вищої школи як галузь клінічної медицини. З початку створення факультету розгорнулася велика робота зі складання раціонального навчального плану з профілізації викладання теоретичних і загальноклінічних дисциплін.

Ще до затвердження положення про одонтологічний факультет була призначена комісія у складі

професорів Д. П. Гриньова, Я. Я. Постоева, Г.А. Маслова, Ю.М.Гофунга і А.Е. Раковського для складання навчального плану і програм. Перший план, складений цією комісією, був затверджений Укргозовпрофосом. Проте, після аналізу якості підготовки перших двох випусків, були внесені корективи щодо 4-річного терміну навчання. Цей план був схвалений ректорською нарадою медінституту і 11 червня 1926 р. затверджений головною науково-навчальною комісією МОЗ України. Деканом факультету був призначений Ю.М. Гофунг.

При факультеті були створені 4 кафедри: консервативного зуболікування з пропедевтичною одонтологією (завідувач – професор Ю.М. Гофунг), протезного зуболікування з ортодонтією (завідувач – І.А. Баранов), оперативного зуболікування з щелепною ортопедією і окремої хірургії порожнини рота і суміжних ділянок (завідувач – професор М.Б. Фабрикант).

Теоретичні та загальноклінічні дисципліни вивчалися на відповідних кафедрах інституту. Профільною базою факультету стала Харківська державна зуболікарська школа.

Організація стоматологічного факультету вимагала від його керівників і організаторів, усього викладацького складу значних зусиль. Це було нове явище, яке утвердило своє право на існування у гострій, принциповій боротьбі проти старої системи підготовки кадрів стоматологів. У подолання труднощів і створення сприятливих умов для роботи факультету значний внесок зробили всі викладачі, громадські організації. Вони були активною силою у вирішенні всіх завдань щодо створення стоматологічної служби, підтримуючи все нове, передове у процесі навчання і виховання студентів. У результаті великої праці і зусиль усього колективу факультету в 1924 р. відбувся перший випуск лікарів-одонтологів у кількості 72 осіб. Усього за період з 1924 по 1931 р. факультет підготував 397 спеціалістів-стоматологів.

За час існування на факультеті склався дієздатний, висококваліфікований колектив, який поряд із вирішенням навчальних завдань зробив вагомий внесок у розвиток медичної науки. Співробітники факультету створили 13 навчальних посібників зі стоматології і велику кількість методичних посібників для студентів.

Серед викладачів, які працювали в ті роки на факультеті і стояли біля витоків вищої стоматологічної освіти – відомий анатом академік В.П. Воробйов, автор видатних праць з новітніх методів балзамування. Саме йому було доручено у 1924 р. здійснити заходи, які забезпечили збереження тіла В.І. Леніна. Академік В.П. Воробйов першим серед медиків був удостоєний високої нагороди держави – ордена Леніна. Йому була присуджена премія ім. В.І.Леніна – вища наукова нагорода того часу і присвоєне звання заслуженого професора СРСР.

На факультеті працювали академіки Г.В. Фольборт і В.І. Данилевський – видатні радянські фізіологи; професор С.М. Компанієць – видатний оториноларинголог; професор Р.Д. Синельников – автор 3-томного «Атласу анатомії людини» та ін. Великий внесок у розробку навчально-методичних проблем зробив професор Ю.М. Гофунг, автор методичного

посібника «Основи одонтології». Значну роль в організації навчально-методичної і наукової роботи на факультеті, а потім в інституті займав почесний член Всесвітньої асоціації стоматологів професор М.Б. Фабрикант, автор низки посібників з хірургічної стоматології.

Таким чином, за перше десятиліття існування факультету він разом з одонтологічним факультетом Київського медичного інституту стали першими спеціалізованими вищими навчальними закладами для підготовки стоматологів, методичними центрами стоматологічної освіти в Україні.

Другий період (1931-1941)

Процес становлення і подальшого розвитку стоматологічного факультету, а потім інституту, відбувався у дуже складних умовах, які склалися у країні на початку 30-х років.

Економічні труднощі, котрі переживала країна, пошуки шляхів виходу з них вимагали вдосконалення заходів з охорони здоров'я людей, розширення мережі лікарень, санаторіїв, будинків відпочинку, диспансерів, стоматологічних поліклінік і т. ін. Вирішити ці та інші завдання можна було тільки за умови більш якісної підготовки стоматологічних кадрів.

Саме в цей період, у серпні 1931 р. (наказ по НКОЗ УРСР № 78 від 19 серпня 1931 р.), стоматологічний факультет Харківського медичного інституту був реорганізований у самостійний Харківський стоматологічний інститут із 4-річним терміном навчання. Були створені 3 спеціальні кафедри: хірургічної стоматології, терапевтичної стоматології, ортопедичної стоматології. Кожна кафедра мала необхідну навчальну базу. Інститут був укомплектований висококваліфікованими професорсько-викладацькими кадрами. Директором інституту призначений М.В. Нежданов, заступником із науково-навчальної роботи – професор Ю.М. Гофунг.

Організаційна структура Харківського стоматологічного інституту, очевидно, була покладена в основу створення аналогічного інституту в Києві. Тривалий час Харківський і Київський стоматологічні інститути були єдиними стоматологічними вищими навчальними закладами в СРСР.

9 червня 1935 р. після проведення Всеросійської наради із зуболікарської освіти був виданий наказ Наркомосвіти РРФСР №486 «Про заходи по підготовці до відкриття стоматологічних інститутів», у якому накреслювалися шляхи для подальшої підготовки і навчання стоматологічних кадрів. Стоматологічні інститути були відкриті у Москві, Ленінграді, Пермі, потім у Казані, Іркутську, Смоленську, Воронежі, Горькому, Тбілісі.

На долю Харківського стоматологічного інституту випала почесна і відповідальна роль науково-методичного центру навчальної і наукової діяльності у галузі стоматології.

Створення інституту вимагало великого напруження творчих і організаційних сил усього професорсько-викладацького складу. Потрібно було докорінно змінити підхід до лікувального і навчального процесу. Досвід цієї роботи був накопичений у стінах одонтологічного факультету. Вже тут був здійснений перехід від традицій зуболікарської школи до об'єднання

кадрів викладачів, здатних готувати лікарів-стоматологів.

Спеціальні стоматологічні кафедри вирости і зміцнили, як правило, їх очолювали доктори медичних наук професори: Ю.М. Гофунг, І.А. Баранов, Б.Б. Брандсбург, М.Б. Фабрикант та ін.

Уже у 1935 р. штати стоматологічних кафедр значною мірою були укомплектовані лікарями-стоматологами, які закінчили Харківський стоматологічний інститут, а потім при ньому клінічну ординатуру або аспірантуру і захистили кандидатські дисертації.

Учені інституту зробили великий внесок у розвиток стоматології. Тільки за два передвоєнні роки ними написано понад 180 наукових робіт. Успішно велася робота з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. На цей час у вузі працювали 11 докторів і 26 кандидатів медичних наук.

Постійно зміцнювалася навчальна і клінічна база. До війни кафедра хірургічної стоматології мала стаціонар на 70 ліжок і амбулаторію на 150 відвідувань за день. Кафедра терапевтичної стоматології мала клініку на 27 робочих місць, оснащених необхідним обладнанням і фізіотерапевтичною апаратурою, і рентген-кабінет, тут приймали до 120 хворих за день; при кафедрі були створені навчальний музей і патологоанатомічна лабораторія. Кафедра ортопедичної стоматології мала можливість амбулаторно приймати 125 хворих за день; прийом проводився у клініці на 25 крісел. При кафедрі працювала добре обладнана зуботехнічна лабораторія. Перед війною кафедра створила невеликий, але цікавий навчальний музей.

Інститут постійно відчував турботу про вдосконалення його бази. Так, у 1937-1938 рр. була відбудована 2-а міська лікарня, і ХМІ отримав прекрасну клінічну базу, зокрема з хірургічних хвороб. Сюди ж, у 2-у лікарню, перейшла кафедра патологічної анатомії, яка отримала секційну, навчальну кімнату для практичних занять і лабораторію з музеєм.

Поряд із великою організаційною, навчально-методичною і лікувально-консультативною діяльністю співробітники інституту активно розробляли в експерименті і клініці актуальні проблеми стоматології – одонтопатології, щелепно-лицевої хірургії та ортопедії.

Особливо значну роль у вивченні важливих питань стоматології у довоєнні роки (1921-1941) відіграли співробітники кафедри терапевтичної стоматології, коли колектив очолював заслужений діяч науки, професор Ю.М. Гофунг. Провідною науковою темою кафедри була одонтопатологія. За цей період співробітники кафедри виконали 56 наукових робіт з патології і терапії карієсу, пульпіту, періодонтиту. Оригінальними роботами є монографія «Одонтопатологія» (Г. А. Маслов, 1926), докторська дисертація «Матеріали до клінічного діагнозу пульпіту» і монографія на цю ж тему (Ю. М. Гофунг, 1928); кандидатські дисертації: «Матеріали до вивчення гангрени пульпи» (Я. Л. Фрідман, 1936), «Дія лужної миш'яковистої пасти на тканину пульпи» (М. М. Кисельова, 1937), «Морфологічні зміни зубних тканин кролів під впливом механічної травми емалі і дентину та реакція РЕС пульпи на травму» (Т. Г. Гольдова, 1937), «Вплив одонтопародонталізаторів на розви-

ток зубів і щелеп у цуценят» (С. І. Вайс, 1936). У наступні роки С. І. Вайс очолював кафедру терапевтичної стоматології на стоматологічному факультеті Іркутського медінституту. Поряд із одонтологією на кафедрі приділялася увага дослідженню хвороб слизової оболонки порожнини рота. Основи цього напрямку закладені у працях Г.А. Маслова (1923), Ю. М. Гофунга (1924), Я. Л. Фрідмана (1940).

Значна науково-дослідна робота проводилася на кафедрах оперативної одонтології (завідувач – професор І. Г. Гайзенберг), хірургії голови і обличчя (завідувач – професор М. Б. Фабрикант). На цих кафедрах читався курс хірургічної стоматології. У 1929 р. внаслідок злиття названих двох кафедр була організована кафедра хірургічної стоматології, яку очолює заслужений діяч науки, професор М. Б. Фабрикант. У довоєнні роки він був широко відомий у країні і за її межами як видатний учений і педагог. Багато учнів професора успішно захистили дисертації, деякі самостійно завідували кафедрами, відділеннями щелепно-лицевої хірургії і плідно займалися науковою роботою. Серед них: професор Л. М. Лінденбаум, доцент М. М. Слуцька, С. З. Гуткін, В. І. Коробков, П. К. Гузенко, А. І. Шнейдер, Н. І. Заславський, А. Я. Тарловський та ін.

Плідно працював у довоєнний час і колектив кафедри ортопедичної стоматології. Тут вивчалися різні аспекти однієї з основних проблем ортопедичної стоматології – протезування беззубих щелеп (Б. Б. Брандсбург, Г. Г. Вальтер, С. Я. Кац, Д. Л. Горкін, А. К. Недьорган, А. Е. Рофе). Разом з цим на кафедрі розроблялися також питання ортодонції (Е. Г. Шепшелевич, М. М. Хотинська, Д. С. Айзенберг, І. Л. Злотник, О. І. Позднякова).

Кафедра оперативної хірургії і топографічної анатомії продовжувала роботу, розпочату видатним хірургом-клініцистом, топографоанатомом професором О.В. Мельниковим. Тут велася активна наукова і педагогічна діяльність, досліджувалися проблеми вікової анатомії і хірургії. Кафедра підготувала збірник праць із топографічної анатомії дитячого віку і керівництво до практичних занять із топографічної анатомії.

Значні і цінні профільні роботи протягом багатьох років проводила кафедра мікробіології, яку очолювали професор Д. П. Гриньов, а згодом – професор С.Л. Утевська. Їх результати знайшли свій вияв у підготовці та виданні монографії «Мікробіологія ротової дууплини» (1932) і «Практикуму з мікробіології» (1940).

Наукова продукція вчених інституту сприяла підготовці і вихованню кількох поколінь кваліфікованих лікарів-стоматологів і наукових працівників.

З вересня 1931 р. по вересень 1941 р. інститут підготував 650 лікарів, а всього з 1921 р. – 913 лікарів-стоматологів. Крім того, заочне відділення, екстернат і курси перекваліфікації закінчили більш як 2500 зубних лікарів, які отримали кваліфікацію лікарів-стоматологів.

До початку Великої Вітчизняної війни випускники Харківського стоматологічного інституту працювали в усіх кутках країни, а також у Червоній Армії. Багато з них стали досвідченими організаторами охорони здоров'я, військовими стоматологами, більше десяти – керівниками кафедр медичних вузів (С. І.

Вайс, Е. Д. Бромберг, А. К. Недьораїн, А. Е. Рофе, Л. М. Лінденбаум, М. М. Транквілітаті, С. С. Блінкін, М. М. Слуцька та ін.).

Третій період (1941-1944)

Великий вклад у титанічний труд працівників охорони здоров'я у період Великої Вітчизняної війни внесли професорсько-викладацький склад, співробітники і студенти Харківського державного стоматологічного інституту.

22 червня 1941 р. у корпусі по вул. Пушкінській, 7 проходила наукова конференція. Об 11 годині 45 хвилин було зроблено перерву, під час якої стало відомо про віроломний напад фашистської Німеччини на Радянський Союз.

23 червня в інституті відбувся випуск спеціалістів-стоматологів. Згідно з наказом №58 від 23 червня дипломи лікаря-стоматолога було вручено 180 студентам. Дипломи з відзнакою одержали М. Ф. Баликирів, М. І. Микитас, Т. С. Нехороших, М. Ф. Шаргад. 62 студенти були переведені на другий курс, 132 – на третій, 130 – на четвертий.

Цього ж 23 червня директор інституту Г.А. Личман видав наказ № 56, де вказувалось, що Президія Верховної Ради СРСР оголосила мобілізацію військово-возобов'язаних 1905-1918 рр. народження, введення воєнного стану на території України, Білорусії і ряду областей Російської Федерації. Наказ вимагав звільнити від навчання чи роботи всіх, хто підлягав призову у Робітничо-Селянську Червону Армію, знайти їм заміну, повністю виплатити все зароблене, прийняти від них усі справи та майно. Далі наказ вимагав реорганізувати групи по всіх курсах, скласти розклад, організувати навчання за скороченим планом Наркомату охорони здоров'я СРСР відповідно до спеціальної інструкції.

Чітка робота всіх структур радянської держави забезпечила призов у Червону Армію уже на 1 липня (за перші вісім днів війни) 5,3 мільйона чоловік. Харківський стоматологічний інститут у перший період направив в армію 45 осіб: 27 викладачів, 16 співробітників і 2 студенти.

У перші дні війни з ініціативи інституту в м. Харкові були сформовані 5 військових евакогоспіталів. Військовий госпіталь № 1350 був повністю укомплектований працівниками інституту. В ньому, а також у госпіталях № 1085, 1352 та інших стали за операційні столи професор М. Б. Фабрикант, доценти С. З. Гуткін, Е. Б. Шварцер; асистенти Д. Л. Горкін, Н. І. Заславський, С. І. Аєраїмова, Н. І. Полушкіна, Ф. І. Прасол, Н. А. Добитко; аспіранти В. Смолін, А. К. Куют, І. І. Ітигін; лікарі Л. В. Акс, І. Гальгарт, П. Ружинський, Е. Кавалерчик, І. Білецький, І. Я. Руднев, Г. Грицай, В. Р. Волошина, Е. М. Баранова, А. П. Чечіль та інші, всього 45 чоловік.

Госпіталь № 1350 дислокувався спочатку в Харкові, потім у Житомирі та інших містах. Він приймає в основному поранених в обличчя, які надходили з різних фронтів. Начальником цього госпіталю був призначений завідуючий кафедрою ортопедичної стоматології доцент А. Е. Рофе — випускник інституту 1931 р., госпіталь обслуговував різні фронти.

На початку війни сили і можливості німецько-фашистських військ значно переважали, і Червона Армія змушена була відступати вглиб країни. У серп-

ні вона вела оборонні бої на східних берегах Дніпра. Постало питання будівництва оборонних споруд навкруг Харкова, який мав виключно важливе економічне, політичне і воєнно-стратегічне значення. Більше 200 тисяч жителів міста вийшли на це будівництво. Згідно з наказом директора інституту від 20 серпня 1941 р. за № 102 сюди під керівництвом Г. А. Личмана були мобілізовані всі співробітники — чоловіки від 18 до 55 років і жінки від 18 до 50 років.

Загроза вторгнення фашистських військ на Харківщину викликала необхідність евакуації промислового обладнання і значної частини кваліфікованих кадрів. З Харкова на схід було відправлено 320 ешелонів із заводським обладнанням і 225 ешелонів з людьми. У зв'язку з цим за наказом директора стоматологічного інституту від 2 жовтня 1941 р. за № 128 було звільнено близько 150 викладачів і співробітників, а 4 та 8 жовтня видано накази відповідно за № 129 та 134, де визначався штат співробітників у кількості 22 чоловік для охорони майна і приміщень інституту.

Евакуація проходила з 8 по 15 жовтня 1941 р. 20 жовтня розпочалися оборонні бої за Харків, а 25 жовтня частини і з'єднання 38-ї армії Південно-Західного фронту під натиском переважаючих сил ворога змушені були залишити місто. За розпорядженням народного комісаріату охорони здоров'я і Всесоюзного комітету у справах вищої школи інститут був евакуйований у столицю Киргизької РСР — м. Фрунзе (нині Бішкек) і там реорганізований у стоматологічний факультет Киргизького медичного інституту.

У період окупації Харкова група лікарів під керівництвом професора А. І. Мещанінова створила підпільний госпіталь, де лікували поранених радянських воїнів, які не змогли евакуюватись. Це був справжній подвиг — у неймовірно складних умовах кривавого гітлерівського режиму рятувати життя сотням бійців. Багатьом із них допомогли повернутися на фронт. Разом з професором А. І. Мещаніновим працювала хірургом Н. І. Обухова — випускниця інституту 1941 р.

Протягом 1941—1944 рр. було здійснено п'ять випусків лікарів-стоматологів загальною чисельністю близько тисячі спеціалістів.

Велику роботу щодо підготовки спеціалістів у важких умовах війни проводили видатні вчені зі світовим іменем: Фабрикант М.Б., Гофунг Ю.М., Власенко П. В., Фрідман Я.Н., Бромберг Е.Д., Личман Г.А., Ломакін П.Ф., Добровольська Є.І., Халипський А.Л.

Після переможного закінчення Великої Вітчизняної війни Інститут повернувся з евакуації у Харків. Професорсько-викладацький склад поповнився вченими з воєнним досвідом, які рятували воїнам життя від найскладніших поранень і захворювань в екстремальних умовах. І цей досвід вони передавали студентам видатні вчені: Воронянський Г.С., Гуревич Г.М., Доценко М.Ф., Золотарьова Т.В., Істомін П.П., Савицький А.Я., Сердюкова О.О., Фролов П.Ф., Харламова О.В.

Багато колишніх воїнів, безпосередньо беручи участь у боях, ще на фронті визначили для себе майбутню професію лікаря. Після переможного завершення Великої Вітчизняної війни у Харківський медичний стоматологічний інститут прийшли навчатися і досі в ньому працюють:

Максименко Павло Тихонович, зв'язківець, офіцер, воював із січня 1942 р. і до останнього дня війни на Північнокавказькому, Степовому, II і III фронтах. Тяжко поранений. Навчався в інституті у 1947–1951 рр. З 1951 р. — клінічний ординатор, асистент, доцент, завідувач кафедри терапевтичної стоматології (1961—1990), декан стоматологічного факультету (1957—1961, 1977–1979), з 1991 р. — професор кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів. Доктор медичних наук, професор, почесний академік УМСА, почесний член Асоціації стоматологів України.

Грімов Анатолій Володимирович, артилерист, рядовий, воював із 1943 р. і до кінця війни на I Українському фронті. Тяжко поранений. Навчався в інституті в 1953—1957 рр. і працює в ньому (тепер в УМСА) і досі асистентом кафедри ортопедичної стоматології. Кандидат медичних наук, почесний професор академії.

У різний час в академії працювали учасники бойових дій у Великій Вітчизняній війні, люди, які мали великий життєвий, бойовий і професійний досвід, що є безцінним надбанням кожного викладача, кожного вихователя, кожного спеціаліста: Аніщенко С.М., Байбарза А.М., Барабаш В.А., Бедненко П.Ф., Боряк П.М., Генералов Д.В., Гильман Л.А., Гольденберг М.Ю., Григор'єва Л.П., Гриценко П.Є., Дельва В.О., Єленський Й.С., Жуков М.С., Жутасє І.О., Зеленчук В.О., Кайчуренко В.С., Караваєв Ф.З., Карпова О. В.,

Ковтуновський П.М., Колібаба О.П., Копеленко І.П., Кисельов А.Д., Кузін В.В., Куцянова М.Ю., Лісова Н.Д., Люлька О.Н., Мазуренко Г.І., Мазурик М.Ф., Малікова Н.Я., Митюнін М.К., Нестеренко Є.Г., Одабаш'ян А.Л., Одаренко І.М., Олейнік К.Є., Почтарьов А. О., Постніков В.Ф., Рєва І.М., Рибка П.І., Савін А.Я., Савін В.Р., Сажєнін П.А., Самбур Є.Г., Санік В.Й., Сидора В. Д., Скакун В.О., Слісенко М.Г., Стрїлець М.М., Стряпчих І.Д., Титяков О.Я., Чучупало В.О., Фїлат'єєв А.М., Фїленко Г.П., Фоменко О.П., Фролова О.Ф., Циганенко О.Д., Шаповалов І.Ф., Шокуров О.С., Шульга А.І., Яровенко М.В., Яровенко О.А.

В академії тривалий час працює і сьогодні продовжує трудитись учасник бойових дій у Великій Вітчизняній війні:

Дудченко Максим Андрійович, професор кафедри внутрішньої медицини №1. В академії з 1974 р., доктор медичних наук, професор, почесний академік УМСА.

Бойові традиції ветеранів Великої Вітчизняної війни продовжили учасники бойових дій в Афганістані та інших воєнних конфліктів. Якими б не були оцінки цих подій, вони ніяк не применшують мужності, честі і гідності радянських воїнів, які самовіддано і героїчно виконували свій військовий обов'язок з вірою у справедливість поставлених завдань. Ці мужні люди працювали або продовжують працювати в академії:

Василенко Віталій Пилипович, доцент кафедри терапевтичної стоматології, кандидат медичних наук.

Горішний Богдан Михайлович, полковник медичної служби, начальник навчальної частини кафедри екстремальної і військової медицини, кандидат медичних наук, почесний професор УМСА.

Іванов Сергій Вікторович, водій автомашини.

Коваленко Леонід Олександрович, технік АТЗ академії.

Коротких Володимир Іванович, викладач кафедри екстремальної і військової медицини, почесний доцент УМСА.

Малінський Олександр Юрійович, викладач кафедри екстремальної і військової медицини, почесний доцент УМСА.

Стороженко Володимир Олексійович, професор кафедри медичної, біологічної і біонеорганічної хімії, кандидат хімічних наук, професор.

Шперно Алла Леонідівна, заступник головного бухгалтеря академії.

В академії створений музей історії академії, пам'ятник воїнам-медикам, меморіальна дошка «Ніхто не забутий, ніщо не забуде», стенд «Вони захищали Батьківщину», видані «Книга Пам'яті», два видання книги «Автографи ветеранів», знятий фільм «Ветерани УМСА». Регулярно проводились заходи з військово-патріотичного виховання співробітників і студентів, їх організовують рада з військово-патріотичного виховання, клуб «Подвиг» і група «Пошук». Активну участь у цій благородній справі брали викладачі кафедр екстремальної і військової медицини, суспільних наук та філософії.

Четвертий період (червень 1944 — травень 1967)

Цей час в історії УМСА характеризується реєвакуюацією інституту в м. Харків, його становленням і розвитком у післявоєнний період. Це були важкі роки. Харків був дуже зруйнований, частково спалений, підприємства не працювали. Обладнання, вивезене у м. Фрунзе, було залишене для новоствореного стоматологічного факультету Киргизького медінституту.

Директором інституту в липні 1944 р. був призначений професор П. В. Власенко — досвідчений організатор, видатний учений, біолог за освітою. Адміністрація інституту і деякі медико-біологічні кафедри були розміщені у 4-поверховому корпусі по вул. Пушкінській, 53. Анатомічні кафедри були спільними для студентів медичного і стоматологічного інститутів, на базі ХМІ. Загальноклінічні кафедри були розташовані на базах міських лікарень (дитячої, 2-ї радянської та ін.). Кафедри ЛОР-хвороб і хвороб очей — на базі відповідних НДІ, а шкірно-венеричних хвороб — на базі 4-го шкірно-венеричного диспансеру.

До 1947 р. були обладнані кафедри терапевтичної стоматології на 12 крісел, ортопедичної стоматології на 10 крісел в адмінкорпусі по вул. Пушкінській, 53; кафедра хірургічної стоматології — по вул. Пушкінській, 7, де знаходилася амбулаторія на 6 крісел і стаціонар на 30 ліжок. Робочі місця для амбулаторного прийому хворих обладнали перукарськими кріслами довоєнного зразка і ножними бормашинами.

У 1954 р. постановою уряду СРСР стоматологічні інститути були реорганізовані в стоматологічні факультети медичних вузів, але два з них — Московський і Харківський — залишили самостійними медичними стоматологічними інститутами. На них покладалася функція опорних баз із удосконалення навчально-методичної роботи і наукових досліджень, а також підготовки висококваліфікованих спеціалістів і науково-педагогічних кадрів для України, Росії та ін-

ших союзних республік. Це було визнанням вкладу вузів у підготовку кадрів та їх діяльності у роки Великої Вітчизняної війни і водночас поклало на керівництво інститутів велику відповідальність за подальший розвиток стоматології.

У 1955 р. на засіданні ректорату і парткому ХМСІ з участю завідуючих кафедрами було прийнято рішення звернутися у Міністерство охорони здоров'я України, обласну Раду депутатів трудящих, у секретаріат Харківського обкому КПУ з аргументованим листом про крайню необхідність розширення і оновлення навчальних і лікувальних баз, теоретичних і особливо клінічних кафедр. Незважаючи на економічні та фінансові труднощі, наступного року інституту були виділені приміщення, кошти для придбання і монтажу сучасного обладнання.

У 1958-1959 рр. стали до ладу стоматологічний комплекс по вул. Трінклера, 6, клінічна лікарня заводу ім. Малишева та пологовий будинок. У їх відбудові і обладнанні брали активну участь разом із будівельниками і монтажниками також викладачі і студенти інституту. 30 серпня 1959 р. був урочисто відкритий стоматологічний комплекс на 104 клінічних робочих місця для лікарів і студентів та 40 місць для зубних техніків, стаціонар на 75 ліжок для хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки, а також клінічно-діагностична лабораторія, рентгенологічний та фізіотерапевтичний кабінети і навчальні кімнати для пропедевтичних курсів. У цьому першокласному стоматологічному комплексі розмістилися всі кафедри стоматологічного профілю: терапевтичної, хірургічної й ортопедичної стоматології, а також курси стоматології дитячого віку та ортодонтії. Таке зосередження амбулаторного прийому, стаціонару, зуботехнічної лабораторії та інших лікувальних і індивідуальних підрозділів дозволило:

— пацієнтам — одержувати комплексну висококваліфіковану і спеціалізовану стоматологічну допомогу, не виходячи з одного приміщення і не витрачаючи часу на пошуки різних спеціалістів та проведення додаткових обстежень;

— студентам — виконувати послідовно комплексні діагностичні та лікувальні маніпуляції пацієнта; не втрачати дорогоцінного часу на переході з однієї бази на іншу, як це буває при розташуванні їх у різних регіонах міста; мати додатковий час для роботи у вечірній стоматологічній поліклініці на громадських засадах, щоб набутти досвіду, користуючись консультаціями чергового викладача;

— професорам і викладачам-пошукувачам, аспірантам — більш раціонально і цілеспрямовано використовувати час для наукових досліджень, підвищення своєї педагогічної майстерності завдяки можливості взаємовідвідувань лекцій і занять суміжних кафедр.

У ці ж роки відбудували і відкрили велику клінічну лікарню заводу ім. Малишева, оснащену сучасним обладнанням і апаратурою. На базі лікарні були розміщені основні клінічні кафедри: внутрішніх, нервових і хірургічних хвороб, на чолі яких стояли висококваліфіковані клініцисти, педагоги, вчені: професори П. Ф. Фролов (терапевт), К. Д. Логачов (невропатолог), Г. М. Гуревич (хірург).

Поруч із 17-ю клінічною лікарнею було введено в дію пологовий будинок на 75 породіль, а також гінекологічне відділення. Таке клінічне об'єднання дозво-

ляло не лише надавати висококваліфіковану комплексну лікувальну допомогу хворим, а й сприяло поліпшенню якості підготовки молодих спеціалістів та комплексній розробці проблем клінічної медицини.

Основними напрямками наукових пошуків співробітників інституту в післявоєнні роки харківського періоду (до 1968 р.) в стоматології були продовження клініко-морфологічних та клініко-мікробіологічних досліджень захворювань пульпи та періодонту зубів і розробка методів їх лікування (В. А. Нікітін, Л. Г. Павленко, Г. І. Сирота, Я. Л. Фрідман, Е. П. Реусова та ін.).

Одночасно розпочалося комплексне клінічне й експериментальне вивчення хвороб пародонта та слизової оболонки порожнини рота. Доведені патогенна і антигенна роль умовно-патогенної мікрофлори ротової порожнини та змін реактивності організму в патогенезі пародонтиту і аутоінфекційних стоматитів — гострого афтозного та виразково-некротичного (С. Л. Утеєвська, А. А. Брегадзе, Н. Я. Малікова, П. Т. Максименко, Д. Є. Кіндій; 1962—1968). Обґрунтовано істотне значення травматичних пошкоджень різних ділянок ЦНС та периферійних ланок трійчастого нерва у патогенезі пародонтиту в експерименті (Е. Д. Бромберг, А. А. Брегадзе, Л. С. Гунченко, Е. С. Розовська; 1958—1967) і в клініці (К. Д. Логачов, Н. С. Домбровська-Почтарьова). Підтверджений тісний взаємозв'язок одонтогенних, пародонтогенних осередків і ряду захворювань слизової оболонки порожнини рота з патологією інших органів і систем організму (П. Ф. Бедненко, С. С. Волинський, К. І. Гуркіна, О. Ю. Костеллі, П. Т. Максименко, Т. П. Скрипнікова, П. Ф. Фролов та ін.; 1961—1968). На основі цих досліджень розроблялись і удосконалювались методи комплексного лікування названих захворювань.

З 1952 р. розпочались пошуки більш ефективних засобів і способів лікування захворювань зубів і пародонта, а також форм санації порожнини рота у дітей (І. А. Бегельман, М. М. Кисельова, Н. Я. Малікова, Л. Г. Панчошна-Павленко, В. Н. Артюх, К. О. Луговська та ін.).

Масовість щелепно-лицевих травм, їх ускладнення, а також почастищення запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки у післявоєнні роки диктували необхідність комплексного вивчення кровопостачання, іннервації тканин обличчя, а також вивчення взаємовідносин кліток носових лабіринтів із повітряноносними порожнинами, очною ямкою тощо у віковому аспекті в нормі і особливо при травмах та запальних захворюваннях. Результати досліджень узагальнені в ряді навчальних посібників (Т. В. Золотарьова з співавторами), а також у дисертаційних роботах (М. С. Скрипніков, А. М. Білич, Я. Р. Синельников та багато ін.). На основі цих досліджень під керівництвом М. Ф. Даценко розроблялись і уточнювались способи знеболювання та оперативних втручань при різних запальних захворюваннях (С. З. Гуткін, В. І. Коробков, З. Л. Терьошина, Ю. Ф. Григорчук та ін.), слишкоам'яній хворобі (Н. Д. Лісова), новоутвореннях (М. Ф. Даценко, П. Є. Гриценко та ін.), травмах (М. Ф. Даценко, І. Є. Керейко та ін.).

У ці ж роки разом з терапевтами і хірургами-стоматологами у розробку та вдосконалення методів комплексного лікування захворювань пародонта,

травм щелепно-лицевої ділянки і відновлення дефектних зубних рядів внесли істотний вклад ортопедистоматологи. Під керівництвом досвідчених спеціалістів і науковців доцентів А. Е. Рофе та М. Р. Марєя розроблялись методи знеболювання зубних тканин при їх обробці під штучні коронки (А. О. Почтарьов), способи шинування та протезування зубних рядів при пародонтиті (Л. П. Григор'єва, Н. А. Добитко, М. Р. Марей, Л. Н. Манзюк; 1955—1964), більш щадні і функціонально ефективні конструкції незнімних і знімних протезів (Л. П. Гурін, Л. Н. Дитинич, В. В. Рубаненко, І. П. Семенов та ін.). Особлива увага приділялась розробці й удосконаленню складних конструкцій протезів для відновлення обширних уражень кісток лицевого скелета (А. А. Кисельов, В. Л. Устименко, О. М. Левітов та ін.). Для оцінки жувальної ефективності і тривалості зникання до знімних конструкцій зубних протезів розроблялись і вдосконалювались функціональні методи дослідження (Г. Б. Шилова, В. В. Рубаненко та ін.). Паралельно із зубопротезуванням на кафедрі продовжували розробляться і вдосконалювались способи діагностики і комплексного лікування зубощелепних аномалій та деформацій обличчя (Л. Н. Манзюк, В. П. Мйимова, Н. Дегтярьова, Л. П. Григор'єва та ін.), основи яких були закладені у довоєнний період З. Т. Шипшелевичем, І. Л. Золотником, О. І. Поздняковою та ін.

Результати досліджень цього періоду публікувались у збірниках «Проблеми стоматології» в 7 томах, які видавались спільно з КМІ та ОНДІС, у міжвідомчих збірниках «Терапевтична стоматологія», «Хірургічна стоматологія», «Ортопедична стоматологія», а також у матеріалах і працях стоматологічних з'їздів (всесоюзних, республіканських) і в журналі «Стоматологія».

Таким чином, незважаючи на величезні економічні, фінансові і кадрові труднощі післявоєнних років, Харківський медичний стоматологічний інститут змінював, розміщував і переоснащував свої клінічні і навчально-наукові бази, встановлював творчі зв'язки із спорідненими кафедрами однойменних факультетів, Центральним науково-дослідним інститутом стоматології (Москва), Одеським науково-дослідним інститутом стоматології, активно готував молодих фахівців, науково-педагогічні кадри і зробив істотний внесок у вирішення важливих фундаментальних і прикладних проблем стоматології та інших актуальних питань медицини, а також у поліпшення якості стоматологічної допомоги населенню України та інших республік СРСР.

П'ятий період (1968-1993)

12 травня 1967 р. Рада Міністрів УРСР прийняла постанову № 294 про переведення Харківського медичного стоматологічного інституту у м. Полтаву. У зв'язку з цим МОЗ України 18 травня того ж року видав наказ № 269 про переведення Харківського медичного стоматологічного інституту в м. Полтаву протягом 1967—1968 рр. Переведення було хворобливо сприйняте колективом вузу і населенням Харкова, адже воно призвело до багатомільйонних витрат на передислокацію інституту, до втрат 50% кадрового професорсько-викладацького складу, які не бажали переїжджати до Полтави з різних причин, втрати сучасних клінічних і стоматологічних баз,

розриву зв'язків із НДІ Харкова різного профілю. Населення Харкова на тривалий період було позбавлене науково-лікувально-консультативного стоматологічного центру.

Переведення здійснювалося двома етапами.

На першому — у липні-серпні 1967 р. — була проведена передислокація кафедр медико-біологічного профілю і облаштування їх у Полтаві у 4-поверховому приміщенні по вул. Шевченка, 23 до початку навчального року, тобто до 1 вересня 1967 р.

На другому етапі — у липні-серпні 1968 р. — були передислоковані кафедри клінічного, зокрема і стоматологічного, профілю і здійснена підготовка баз для їх розміщення до початку занять. Після реконструкції обласної стоматологічної поліклініки (вул. Комсомольська, 50) тут були розташовані кафедри терапевтичної (на 25 крісел) і ортопедичної (на 20 крісел) стоматології, а також 30 робочих місць для зуботехнічної лабораторії. Після відновлення одноповерхового будинку по вул. Шевченка, 20 тут була розміщена кафедра хірургічної стоматології (її амбулаторія на 12 крісел). Для стоматологічного стаціонару було виділено 30 ліжок у хірургічному корпусі обласної лікарні. Таким чином, стоматологічна база за кількістю місць та їх обладнанням опинилася на рівні 1953—1956 рр. Це викликало значні труднощі в організації і проведенні навчального процесу і наукової роботи, особливо якщо врахувати, що набір на І курс стоматологічного факультету збільшувався до 250 чоловік, а у 1971 р. був відкритий і лікувальний факультет. Велику організаційну роботу у вирішенні цих складних проблем проводила ректор інституту Н.Д. Лісова (1964-1974).

У зв'язку зі збільшенням контингенту студентів і підвищенням вимог до рівня їх теоретичної і особливо практичної підготовки необхідно було терміново переобладнати існуючі малочисельні клінічні бази і будувати нові, більш сучасні з точки зору санітарно-гігієнічних норм і медико-технічного обладнання.

Завдяки високим організаторським здібностям і цілеспрямованості ректорів інституту — професора В.О. Дельви (1974-1986 р.) і особливо професора М.С. Скрипнікова (1986-2003), з активною допомогою обласних і міських органів влади, а також завідувачів обласного і міських відділів охорони здоров'я Полтавщини реконструкційно-будівничий період почався з 1970 р. і в основному був завершений до 1996 р.

Так, до 1980 р. була введена в дію 1-а міська лікарня, де розмістилися кафедри внутрішніх хвороб, хірургічних хвороб з травматологією; реконструйована і обладнана сучасною апаратурою двоповерхова будівля на 24 робочих місця для міської дитячої стоматологічної поліклініки, де була розташована кафедра стоматології дитячого віку, здані в експлуатацію 2 студентські гуртожитки на 500 місць.

Протягом наступного десятиліття (1981-1990) були введені в експлуатацію хірургічний, онкологічний і терапевтичний корпуси обласної клінічної лікарні, полозовий будинок, дитяча лікарня; реконструйоване хірургічне відділення 2-ї міської лікарні. У 1987 р. був уведений у дію морфологічний корпус, завершене будівництво 3-го гуртожитку для студентів.

У 1991 р. зданий в експлуатацію стоматологічний корпус на 104 робочих місця, що забезпечило розширення баз кафедр стоматологічного профілю,

зокрема і кафедр післядипломної підготовки лікарів-стоматологів та удосконалення лікарів. До 1996 р. завершено будівництво фізіологічного корпусу з ЦНДЛ, віварієм, допоміжними приміщеннями, а також 4-го студентського гуртожитку на 525 місць, стоматологічного філіалу при 3-й міській поліклініці, де отримала базу кафедра пропедевтики терапевтичної стоматології.

Таким чином, студенти стоматологічного і лікувального факультетів повністю забезпечені робочими місцями, обладнаними сучасною апаратурою і устаткуванням. Для читання лекцій використовуються 7 аудиторій на 150—250 місць кожна, що дозволяє проводити заняття зі студентами в одну зміну.

Ректоратом та органами управління академії створені необхідні умови для проведення на високому рівні навчально-виховної роботи за рахунок оптимізації методики і змісту навчання, підвищення вимогливості та об'єктивності в оцінці знань, поліпшення матеріального забезпечення навчального процесу, його індивідуалізації, активізації виховання в процесі навчання.

Академія має 4 гуртожитки на 2100 місць, стоматологічний центр, 2 їдальні, господарчі корпуси, віварій, ангари, 5 багато-профільних спортивних залів, спортивно-оздоровчий табір.

Клінічні кафедри академії розташовувались в усіх обласних та міських лікувальних закладах м. Полтави, ліжковий фонд яких налічував 6245 ліжок.

Шостий період (з 1994 року)

За значні досягнення в підготовці медичних кадрів та розвиток медичної науки Полтавському медичному стоматологічному інституті в 1994 р. надано IV рівень акредитації та статус Української медичної стоматологічної академії. Нині це один із провідних медичних вишів України з розгалуженою структурою. До його складу входять 4 факультети: стоматологічний, медичний, підготовки іноземних студентів з підготовчим відділенням, післядипломної освіти, на яких навчається 3,6 тис. студентів, близько 900 з яких – іноземці. Крім того, при академії працює медичний коледж із медсестринським та зуботехнічним відділеннями, де нещодавно розпочато підготовку і фармацевтів середньої ланки; бібліотека з розгалуженою структурою, музей, студентський клуб із численними гуртками художньої самодіяльності, сучасний спортивний комплекс. Академія – живий організм, який постійно змінюється і розвивається. В 2011 р. створений відділ міжнародних зв'язків.

На 49 кафедрах працюють 83 доктори наук, із них 2 лауреати Державної премії України, 340 кандидатів наук, 5 заслужених діячів науки і техніки та 7 заслужених лікарів України, 20 академіків галузевих академій. Близько 80 випускників академії стали професорами й очолюють стоматологічні та медико-біологічні кафедри у вишах України. Випускники нашої академії добре знані не лише в Україні та країнах близького зарубіжжя, а й в Німеччині, Угорщині, Чехії, Словенії, Югославії, країнах Азії, Африки і Близького Сходу. Визнанням високого рівня підготовки лікарів, особливо стоматологів, є те, що сьогодні в багатьох країнах стоматологічні служби очолюють випускники нашої академії.

У жовтні 2003 р. ректором академії обраний доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, академік Української АН В'ячеслав Миколайович Ждан. Випускник цього ж вишу, людина високоосвічена, ініціативна, з активною життєвою позицією, він пройшов всі ступені від студента до викладача, завідувача відділення, головного лікаря Полтавської обласної клінічної лікарні ім. М.В. Скліфосовського і до ректора академії.

В останнє десятиріччя академія постійно бере участь у міжнародних виставках навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні», де представляє власні підручники і посібники, навчальні відеофільми, комп'ютерні програми, наочні матеріали, виготовлені за найновішими технологіями, комплекти інструментів для стоматологічної імплантації тощо. Щороку вона нагороджувалася почесними медалями та дипломами у різних номінаціях. Тільки останнім часом одержано три срібних і дві бронзових медалі. У 2009 р. на виставці «Освіта та кар'єра. Абітурієнт – 2010» досягнення академії відзначені золотою медаллю в номінації «За впровадження інноваційних технологій навчання». За багаторічну інноваційну педагогічну діяльність в модернізації освіти академії присвоєно почесне звання «Лідер сучасної освіти», вона учасник рейтингів навчальних закладів «Софія Київська» та «Золота фортуна». За вагомий внесок у розвиток медичної освіти і науки трудовий колектив академії нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007).

Концепція реформування системи охорони здоров'я в Україні згідно із Болонською конвенцією передбачає пріоритетний розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. З огляду на це підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» посідає в академії нині чільне місце.

Академія є провідною в Україні щодо розробки нормативно-правової бази для підготовки фахівців медичного профілю. Навчально-методичною лабораторією ВДНЗУ «УМСА» розроблений навчальний план додипломної підготовки лікарів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціальності 7.110106 «Стоматологія», який впроваджено за кредитно-модульною системою згідно Болонського процесу у всіх медичних вишах України.

Рейтинг академії значною мірою залежить і від наукових здобутків. Сьогодні науково-дослідна робота ведеться за чотирма науковими напрямками. На замовлення Міністерства охорони здоров'я України виконується 32 наукові роботи. Центральна науково-дослідна лабораторія в 2008 р. набула статусу Науково-дослідного інституту генетичних та імунологічних основ розвитку патології та фармакогенетики. Тут нині проводиться розробка методів імуномодуляції з використанням наночастинок, що надає великі можливості застосування у медицині новітніх засобів доставки ліків у живому організмі. Також ведеться робота щодо застосування фулеренів як носіїв біологічно активних сполук для отримання ефективних терапевтичних препаратів, що є одним із перспективних напрямів у біотехнології, надає нові можливості для розробки та ефективного лікування алергічних захворювань. Вченими академії винайдені і

впроваджені унікальні технології виготовлення стоматологічних конструкцій, якість яких істотно переважає закордонні аналоги.

На базі академії систематично проводяться науково-практичні конференції, симпозіуми, у тому числі міжнародні. Так, наприклад, у 2009 р. тут проходили ііі-й з'їзд Асоціації стоматологів України, Українсько-російсько-шведський симпозіум «Асоційовані кардіологічні стани», щороку проходять Скліфосовські читання.

Академія видає шість наукових журналів медико-біологічного профілю: «Проблеми екології та медицини», «Український стоматологічний альманах»,

«Актуальні проблеми сучасної медицини», «Вісник проблем біології та медицини», «ДентАрт», «Світ медицини та біології».

В академії діє студентське наукове товариство. Вже традиційними стали весняні Всеукраїнські студентські наукові конференції, які проводяться за міжнародною участю, Всеукраїнські конкурси студентських наукових стоматологічних робіт. Студенти ВДНЗУ «УМСА» постійно отримують призові місця та дипломи за кращі наукові роботи.

Все це спрямовано на підвищення якості навчання, підготовки висококваліфікованих конкурентноздатних лікарів-спеціалістів.